

Lihan lisäluovutuksesta ja tuottajien lihan käytöstä.

Viime kuukausien aikana on sanomalehdissä paljon kirjoitettu lihan lisäluovutusvelvollisuudesta ja esitetty sellaisia käsityksiä, että tämä olisi väärin tapahtuvaa lihan hankintatoimintaa ja että kansanhuoltoministeriön taholta pyritäisiin tietoisesti hävittämään tuotantovälineitä silloin kun muunlaiset toimenpiteet olisivat oikeampia karjanhaltijoille, jotka eivät ole riittävästi toimittaneet maitotaloustuotteita yleiseen kulutukseen.

Näyttää siltä kuin lihan lisäluovutusvelvollisuudesta puhuttaessa tämän velvoituksen nimityksestä ilman muuta tehtäisiin varsin pitkälle meneviä johtopäätöksiä ottamatta selvää siitä, mistä oikeastaan on kysymys. Tämäkin on vain yksi osa sitä lihan myyntivelvollisuutta, mikä karjanhaltijoille tulee toimittaessaan lihaa yleiseen kulutukseen. Tämä väärä käsitys lihan lisäluovutusvelvollisuudesta on pelottanut yleisöä ja tästä on johtunut käsitteiden sekaannusta.

Kansanhuoltoministeriön taholta on syytä todeta, että määrätessä lihan lisäluovutusvelvollisuutta kansanhuoltolautakunnissa on tapahtunut erehdyksiä, jotka ovat kohtuuttomuuksia. Onhan myös sellaisia tapauksia, ettei rehua riitä sellaiseen ruokintaan, että tuotantoraja saavutettaisiin. Tällaistahan sattuu erikoisesti tiloilla, missä maatalous on yleensä heikkoa ja missä pinta-alayksikköä kohti on verraten paljon karjaa ja tilat pieniä, niin että rehua yleensä tulee niukasti ja että väkirehun käyttömahdollisuuksia karjalle ei ensinkään ole. Varausta perheen

lihantarpeen tyydyttämiseksi ei ole myöskään saanut tehdä. Myöhemmin kansanhuoltoministeriön ohjeissa on otettu huomioon vähän karjaa omistavien suuriperheisten lihanluovuttajien asema niin, että heille on lihan luovutuksessa myönnetty helpotusta. On pidetty kohtuullisena ja tarkoituksenmukaisena, että tällaisissakin talouksissa jokaisen ruokakunnan jäsenen hyväksi voitaisiin laskea puolen nautayksikön luovutusta vastaava lihamäärä nautaeläinten ja lampaiden osalta tai vastaavasti $\frac{1}{4}$ nautayksikön luovutusta vastaava lihamäärä sikojen osalta perheen omaan käyttöön. Tällainen helpotus on myönnetty kaikille niille karjanhaltijoille, joiden nautaeläinten ja lampaiden nautayksikkömäärä jää alle 4. Jos siis esimerkiksi tilalla on 8 henkeä ja nautayksikköjen kokonaismäärä on 4, vapautuu tällainen tila kokonaan lihan luovutusvelvollisuudesta, ja jos tällaiselle taloudelle on annettu lihan lisäluovutusmääräys siitä syystä, että maidon tuotantorajaa ei ole saavutettu ja tällainen talous on luovuttanut lihaa yleiseen kulutukseen, luetaan luovutettu määrä lihan lisäluovutuksessa hyväksi. Niinikään ei anneta suurperheille lihan lisäluovutusmääräystä kuukausiselvityksen laiminlyönnistä, josta syystä myöskin aiheutuu lihan lisäluovutus, mikäli lehmämäärä on niin pieni ja perhe niin suuri, että tuotantorajaa vastaava tuotanto kuluu kokonaan perheen käytössä silloin, kun ruokakunta käyttää vain sallitun maitotaloustuotemäärän.

Lihan lisäluovutusvelvollisuuden täyttämistä helpottaa vielä se, ettei luovutusvelvollisuutta ole tarvinnut täyttää niin kuin alunperin oli määrätty nimittäin maaliskuun loppuun mennessä. Luovutusaikaa on jatkettu kuluvan vuoden loppuun. Kansanhuoltolautakunnille on jäänyt tarkemmin määrittäväksi luovutusaika. Niinikään on kansanhuoltolautakunnille annettu ohjeet siitä, että silloin kun kuntaan tulee puolustuslaitoksen pakko-otto, lihaa ensi sijassa otettaisiin niiltä karjanhaltijoilta, joilla on lihan luovutusrasteja tai jotka ovat lisäluovutusvelvollisia.

Kun lisäluovutuslihaa näyttää tulevan joltisiakin määriä, on lihan perusluovutusmääriä jo voitu parhaillaan olevana luovutuskautena alentaa huomattavasti, ja kun nyt luovutusaikaa on

jatkettu kuluvan vuoden loppuun, voitaneen tämän vuoden heinäkuun alussa alkavan lihan luovutuskauden perusluovutusmääriä edelleen alentaa.

Aluksi, jolloin lihan luovutusvelvollisuus tuli voimaan, oli se järjestetty siten, että luovutettava lihamäärä laskettiin eläinten nautayksikkömäärän mukaan kiinnittämättä huomiota siihen, minkälaisesta karjasta maitotaloustuotannon kannalta katsoen oli kysymys. Sen jälkeen, kun lihan lisäluovutusvelvollisuus määrättiin, lähdettiin siitä, että haluttiin maitotaloutuotteiden jatkuvan saannin turvaamiseksi suojata hyvätuottoisia karjoja ja helpottaa lihan luovutusta niiden osalta ja ottaa lihaa ensi sijassa sellaisista karjoista, jotka eivät ole tuottaneet kohtuullista maitomäärää yleiseen kulutukseen. Lihan lisäluovutus siis merkitsee ankarampaa lihan luovutusvelvollisuutta niille karjan omistajille, joiden säännöstelyyn käyttöön toimittamien maitotaloustuotteiden määrä ei vastaa vähimmäisvaatimuksia. Lihan lisäluovutusvelvollisuus merkitsee siis lyhyesti sanoen lihan luovutuksen perusteen muuttumista siten, että huonosti maitoa tuottavan karjan osalta lihan luovutusta lisätään, hyvin tuottavan osalta vähennetään. Silloin kun tätä luovutusjärjestelmää suunniteltiin, tiedusteltiin kaikkien karjanjalostusyhdistysten edustajain mielipidettä tästä ehdotuksesta ja he olivat yksimielisesti sen kannalla.

Lihan lisäluovutusjärjestelmällä on, kuten sanottu, pyritty jakamaan lihan luovutusvelvollisuus niin, että niiltä, jotka nykyisissä vaikeissa oloissa pystyvät ylläpitämään karjansa tuotannon kohtuullisena, otettaisiin mahdollisimman vähän lihaa. Aikaisemman järjestelmän mukaan nämä olivat samassa asemassa kuin muutkin. Yleisenä havaintona on todettavissa se, että ne, jotka tunnollisimmin koettavat toimia yleisen edun mukaisesti, eivät ainakaan pääse parempaan asemaan kuin ne, jotka sulautuvat välinpitämättömästi yhteisen hyvän vaatimuksiin. Ensiksi mainitut joutuvat usein huonompaan asemaan. Lihan lisäluovutusjärjestelmä pyrkii parantamaan näiden tunnollisesti maitotaloustuotteiden luovutusvelvollisuutensa täyttäneiden karjan omistajien asemaa ja puolustamaan näitä. Silloin kun lihan

lisäluovutusvelvollisuus yleisesti tuomitaan ja sitä arvostellaan kovin ankarasti, puolustetaan niitä, jotka tuottavat maitoa säännöstelyyn kulutukseen vähän, niiden kustannuksella, jotka pyrkivät sitä mahdollisimman runsaasti tuottamaan.

Maidon tuotantorajat, joiden perusteella karjan haltijalle määrätään lihan lisäluovutusvelvollisuus, ovat, jos ruokintaolot vain ovat nykyisiinkin olosuhteisiin katsoen lähes normaalit, verraten alhaiset. Ne vaihtelevat 600—1,600 litraa lehmää kohti vuodessa. Jos maan kaikki lehmät keskimäärin eivät tuottaisi maitoa muuta kuin noin 1,200—1,300 litran paikkeilla, eikä tätä tuotantoa ylittäviä karjoja ensinkään olisi, ei kulutuskeskuksiin riittäisi silloin maitotaloustuotteita ensinkään, vaan ne kuluisivat kokonaan tuottajatalouksissa. Tämäkin jo osoittaa, että tuotantoraja on pyritty määräämään mahdollisimman alhaiseksi. Kuluttajien maitotaloustuotteet tulevat ensi sijassa niistä karjoista, joiden tuotanto on tämän keskimäärän yläpuolella. Siksi ne ovat maidon ja voin saannin kannalta tärkeitä karjoja ja siksi niitä olisi suojattava teurastuksilta.

Saattaa kyllä olla tapauksia, joissa riittävän korkeaan tuotantorajaan karjan keskituotannossa päästään pitämällä kovin vähän karjaa pinta-alayksikköä kohti. On ikävä, jos kokonaistuotanto tästä kärsii. Sen suuruus sittenkin on kansanhuollollisesti tärkein eikä korkea yksilötuotanto.

Kuten jo mainitsin saattaa olla tapauksia, joissa karjat eivät pääse näinkään alhaisiin tuotantorajoihin, sillä niukoilla heinäannoksilla, selluloosalla ja oljilla ruokittu lehmä, etenkin jos laitumet vielä lisäksi ovat huonot, tuskin pääsee tähänkään tuotantoon. Jos vielä omassa taloudessa maitotaloustuotteiden käyttö on sallittua suurempi ja tuttaville ja rintamalle lähetetään voipaketteja, ei ole mikään kumma, vaikka tuotantorajaan ei päästäkään. Jos todella jonkun kansanhuoltolautakunnan alueella tiettävästi on sellaisia talouksia, joissa ei huonojen ruokintaolojen tai jonkun muun luvallisen syyn takia tuotantorajaan ole päästy, voivat kansanhuoltolautakunnat jonkun verran myöskin soveltaa lihan lisäluovutusta karjanhaltijan eduksi ja karjanhaltijalla itsellään on mahdollisuus anoa vapau-

tusta tästä paikallisen kansanhuoltolautakunnan välityksellä kansanhuoltoministeriöltä.

Huomautettakoon vielä siitä, että jos yleisessä lihan luovutuksessa on yli varsinaisten perusluovutusmäärien lihaa luovutettu, luetaan se lihan lisäluovutuksessa luovuttajan hyväksi.

Samoin luetaan lihan lisäluovutuksessa luovuttajan hyväksi se lihamäärä, minkä lihan luovutuksesta helpotusta saanut vähän karjaa omistava suuriperheinen karjanhaltija on luovuttanut yli helpotuksen saannin jälkeen jääneen perusluovutusvelvollisuuden.

Kuten on tunnettua, on sellaisen teuraseläimen teuraspainosta, jonka koko ruhoa ei ole ostokuittia vastaan luovutettu, toimitettava punnitustodistus kansanhuoltolautakuntaan. Näitä punnitustodistuksia ovat huhtikuun 1 päivästä 1943 lukien oikeutetut antamaan vain suorittamansa punnituksen perusteella kansanhuoltolautakunnan määräämät tai kunnanvaltuuston tätä tehtävää suorittamaan valitut henkilöt.

Samassa päätöksessä on sian teuraspainon alirajaksi määrätty 60 kg. Korttitaloudessa elävältä otetaan lihakortti pois niin pitkäksi ajaksi kuin 60 kg kansanhuoltoministeriön määräämin omavaraisannoksin riittää, kuitenkin korkeintaan vuoden ajaksi. Korttitaloudessa elävän, siis vain talouseläimiä pitävän tuottajan omavaraisannos on 1.5 kg lihaa lihalaadusta riippumatta henkeä kohti kuukaudessa. Varsinaisen lihanluovutusvelvollisen tuottajan vastaava annos on 2 kg.

Jos sika teurastetaan alipainoisena, menettää siitä kortteja siis vähintään 60 kilon osalta. Tätä pienempi paino voidaan hyväksyä, jos alipainoisuus johtuu sairaudesta tai siihen verrattavasta syystä ja jos kansanhuoltolautakunnalle ostokuitin ohella toimitetaan hyväksytyn teurastamon tai lihan tarkastamon antama todistus eläimen teuraspainosta. Kansanhuoltopiirin piiritoimiston harkittavaksi jää, milloin se voi huomioda sairaudesta johtuneen teuraspainon pienenemisen eläinlääkärin tai kansanhuoltolautakunnan määräämän henkilön todistuksen ja edellämäinitun punnitustodistuksen perusteella.

Nämä toimenpiteet merkitsevät osaksi sianlihan salakaupan vastustamista vaikeuttamalla tarkoituksellisesti väärien punnitustodistusten käyttämismahdollisuuksia, sekä osaksi sianlihan tuotannon tehostamista jarruttamalla harkitsemattomia, ruokintamahdollisuuksista piittaamattomia pitoporsaiden hankintoja ja ehkäisemällä keskenkasvuisten sikojen teurastuksia.

Kuten edellisestä osittain selvinnee on jonkin verran alennettu sitä lihamäärää, jonka karjan haltijat teurastuttamistaan eläimistä saavat varata omaa ruokakuntaansa varten. Lihan luovutusvelvollinen karjanhaltija, joka on tähän asti saanut varata 2 ½ kg lihaa jokaista ruokakuntaansa kuuluvaa henkilöä ja kuukautta kohden, saa huhtikuun 1 päivästä lukien varata 2 kg. Sellainen karjan haltija, joka ei ole lihan luovutusvelvollinen, saa aikaisemman 2 kilon asemesta varata nyt 1.5 kg lihaa kutakin ruokakuntansa jäsentä ja kuukautta kohden. Talouseläimen kasvattaja saa siis tästedes varata 1.5 kg lihaa kutakin perheensä jäsentä ja kuukautta kohden. Talouseläimen kasvattaja on tähän asti saanut varata perheelleen omavaraisannosta vastaavan lihamäärän sillä edellytyksellä, että eläin, josta liha on saatu, on hankittu alle 6 kuukauden ikäisenä, ja että sitä on vähintään 2 kuukauden aikana ruokittu asianomaisen hankkimilla rehuilla tai taloudesta saaduilla ruoan jätteillä hänen hallitsemallaan viljelmällä tai alueella taikka kokonaan tai osaksi hallitsemassaan rakennuksessa. Koska nämä edellytykset ovat kuitenkin tehneet mahdolliseksi talouseläimen kasvatamisen paikkakunnalla, jolla asianomainen tai hänen perheensä jäsenet eivät ole edes asuneet, on vaatimuksia nyt täydennetty niin, että talouseläimen omistajan tai useimpien hänen perheensä jäsenten tulee asua vähintään 2 kuukautta sillä paikkakunnalla, jolla eläin kasvatetaan.

Tuottajien liha-annoksen supistamiseen on oltu pakoitettuja karjan vähenevän teurastuksen ja puolustuslaitoksen suhteellisen runsaan lihan tarpeen vuoksi. Tuottajien liha-annoksethan ovatkin pysyneet muuttumattomina vuoden 1941 alusta lukien. Kun korttitaloudessa elävien liha-annoksia on samana aikana alennettu useampia kertoja, ovat tuottaja- ja kuluttaja-annokset

joutuneet liian suureen epäsuhteeseen, mikä on ollut omiaan herättämään tyytymättömyyttä. Esim. viime vuonna teki E-kortin omistajan eli erittäin raskaan työn tekijän liha-annos naudanolihaksi muunnettuna 43 % ja sianlihaksi muunnettuna ainoastaan 28 % lihan luovutusvelvollisen annoksesta. Viime aikoina nämä prosenttiluvut ovat olleet tätäkin alhaisemmat.

(Tarkemmin tuottajan ja kuluttajan liha-annosten vaihtelut ja kehitys näkyvät seuraavista taulukoista, jotka on tarkoitettu aineistoksi esitelmöitsijälle.)

	B-kortin omistaja eli henkilisen tai kevyen ruuillisen työn tekijä		D-kortin omistaja eli raskaan työn tekijä		E-kortin omistaja eli erittäin raskaan työn tekijä		Omavaraiset	
	Naudanlihaa kg	Sianlihaa kg	Naudanlihaa kg	Sianlihaa kg	Naudanlihaa kg	Sianlihaa kg	Luovutusvelvolliset	Ei luovutusvelvolliset
1941								
Tammikuu	1.900	1.140	1.900	1.140	1.900	1.140	2.500	2.000
Helmi-toukokuu ...	1.500	0.900	1.500	0.900	1.500	0.900	»	»
Kesä-syyskuu	0.725	0.435	1.450	0.870	1.450	0.870	»	»
Lokakuu	1.000	0.600	»	0.870	»	0.870	»	»
Marraskuu	1.087	0.652	2.175	1.305	2.175	1.305	»	»
Joulukuu	1.450	0.870	2.500	1.500	2.500	1.500	»	»
Vuosi 1941	14.387 tai 8.632		19.825 tai 11.895		19.825 tai 11.895		30.000	24.000
1942								
Tammi-helmikuu ..	0.725	0.435	1.450	0.870	1.450	0.870	2.500	2.000
Maalis-huhtikuu ...	0.650	0.390	1.300	0.780	1.300	0.780	»	»
Touko-lokakuu	0.433	0.260	0.650	0.390	0.867	0.520	»	»
Marraskuu	0.867	0.520	1.083	0.650	1.300	0.780	»	»
Joulukuu	0.433	0.260	0.650	0.390	0.867	0.520	»	»
Vuosi 1942	6.648 tai 3.989		11.133 tai 6.680		12.869 tai 7.721		30.000	24.000

Korttitaloudessa elävien ja omavaraisten vuosina 1941 ja 1942 saamien liha-annosten suhteellinen suuruus käy ilmi seuraavasta, vertailevasta taulukosta.

	Naudanlihaa % tuottaja-annoksesta		Sianlihaa % tuottaja-annoksesta	
	1941	1942	1941	1942
B-kortin omistaja	47.9	22.2	28.8	13.3
D- » »	66.1	37.1	39.6	22.3
E- » »	66.1	42.9	39.6	25.7
Omavarainen (luov. velv.)	100	100	100	100

Vaikka onkin selvää, että tuotannon voimakkaana säilymisen ja tuottajain kulutuksen tarkkailun puuttumisen vuoksi tuottajain annosten tulee olla suurempia kuin kuluttajien annokset, on ero annoksissa sittenkin suhteeton. Uusi päätös pienentää osittain tätä eroa tuottajien osuuksia supistamalla, kun ei ole minikäänlaisia mahdollisuuksia kuluttajien annosten suurentamiseen.

Toiselta puolen on huomattava, että monien lihan luovutusvelvollisten suhteen on edellämainittu 2.5 kg:n lihan varaamisoikeus jäänyt teoreettiseksi, koska heillä suhteellisen runsaan lihan luovutusvelvollisuuden vuoksi ei ole ollut mahdollisuutta sanotun lihamäärän varaamiseen. Pellervo-Seuran markkinatutkimuslaitoksen normaaliaikaisen lihan käyttöä koskevan tilaston mukaan eivät tuottajat ole myöskään sotaa edeltäneinä vuosina käyttäneet lihaa nykyistä annostaan vastaavaa määrää. Näin ollen ei nyt toimeenpantu annoksen alentaminen tule vaikuttamaan sanottavia muutoksia tuottajien ruokataloudessa.

Huomautettakoon vielä lopuksi siitä, mikä jo osittain edellisestäkin on käynyt ilmi, että korttitaloudessa eläjä saa teurastetusta eläimestä tehdä vain korkeintaan vuoden lihavarauksen ruokakunnalleen. Jos teurastetun eläimen liha ei tähän kaikki mene, on ylijäämä myytävä yleiseen kulutukseen. Esim. 75 kiloa painavan sian ruhosta 3-henkinen perhe saa varata vuoden lihan tarpeensa, joka on $1.5 \times 3 \times 12 = 54$ kiloa. Tämän yli jää 21 kiloa, joka on myytävä yleiseen kulutukseen.